

Etelä-Savon koulutuspolkuja rakentamassa

ALKUKARTOITUS 06/2021

Koulutusportti - Etelä-Savon veto- ja pitovoiman vahvistaminen koulutusmaakuntana -hanke

www.xamk.fi/koulutusportti

sisällysluettelo

Ennakointi

Elinvoima

Koulutus & Työ

Etelä-Savon vahvuudet koulutustoimijana

Opiskelijalähtöisyys

Lähteet

3-6

7-10

11-17

18-20

21-25

26

"Suomessa seuraavien kahden vuosikymmenen aikana ikääntyvän ja ulkomaalaistaustaisen työväestön osuus nousee ja nuorimpien työntekijöiden määrä laskee. Väestörakenteen muutoksella on merkittäviä vaikutuksia työmarkkinoiden ja työpaikkojen toimintaan. Myös työntekijöiden velvoite ikääntyvien omaisten hoitamisessa yleistyy."

Työterveyslaitos, Hyvinvointia työstä 2030

Mille väestölle koulutusta tehdään Etelä-Savossa 2030?

4

Vuonna 2019 Etelä-Savolaisista 20-65-vuotiaista 86,5 % oli suorittanut tutkinnon. Koko maassa tutkinnon suorittaneita on 84,3 %

2010

Toisen asteen koulutustarpeen väheneminen 2030-luvun aikana perustuu 2010-luvun erittäin matalaan syntyvyyteen. Muutos on etenkin lukiokoulutuksen kysynnässä erittäin suuri. Sekä ammatillisessa että lukiokoulutuksessa etenkin 15-24-vuotiaiden nuorten määrä ja osuus kaikista opiskelijoista supistuvat.

2030

Ammattikorkea- ja yliopistokoulutuksen tarve kasvaa vuosien 2018-2030 aikana

lähinnä Uudellamaalla, Pirkanmaalla ja Pohjois-Pohjanmaalla. Muissa maakunnissa tarve vähenee, erityisesti korkeakoulutuksen tarjonnaltaan pienemmissä maakunnissa.

Toisen asteen koulutuksen tarve vähenee käytännössä kaikilla aluetasoilla 2030-luvun aikana toisen asteen opintoihin hakeutuvien ikäluokkien supistuessa. Suhteellisesti eniten toisen asteen koulutuksen tarve vähenee pienissä maaseutumaisissa seutukunnissa tai seutu-kaupunkien ympärille rakentuneilla seuduilla, ja ikäluokkien supistuminen vahvistaa muuttotappioita näillä alueilla.

NYKYTILA

- Väestö vanhenee
- Eteläsavolaiset suhtautuvat kuntiensa tulevaisuuteen maakunnista negatiivisimmin
- Korkean koulutustason omaavat ajattelevat tulevaisuudesta positiivisemmin

10 000

TYÖIKÄISTÄ
(20-65V)
ON
PERUSASTEEN
VARASSA

DANGER

1

MIKÄ AVUKSI?

- Ennakoidaan tulevaisuuden osaamistarpeita
- Lisätään oppilaitosten yhteistyötä
- Huomioidaan monipaikkaisuus ja verkossa opiskelu
- Lisätään saavutettavuutta & joustavuutta koulutustarjonnassa

- Rakennetaan yksilöllisiä koulutuspolkuja ja viestitään niistä asiakaslähtöisesti
- Joustava siirtyminen koulutustasoilta toiselle tehdään helpommaksi

2

HELP

FUTURE

3

TULEVAISUUS?

- Korkeakoulu-tettujen osuus väestöstä on kasvanut
- Tarjolla on yksilöllisiä, aikaan ja paikkaan sitoutumattomia, digitaalisuutta hyödynnäviä koulutuspolkuja
- Koulutustarjonta on monipuolista ja siirtymät koulutuksesta toiseen ovat helppoja

2030

- Osaamistarpeita ennakoidaan ja koulutuksia suunnitellaan yhdessä verkostojen kanssa

ETELÄ-SAVON
OPPILAITOKSILLA
YHTEINEN
BRÄNDI &
VIESTINTÄ

5

Monikulttuuriset
taidot

Luovuus
Digitaalisuus

Luovuus
Digitaalisuus

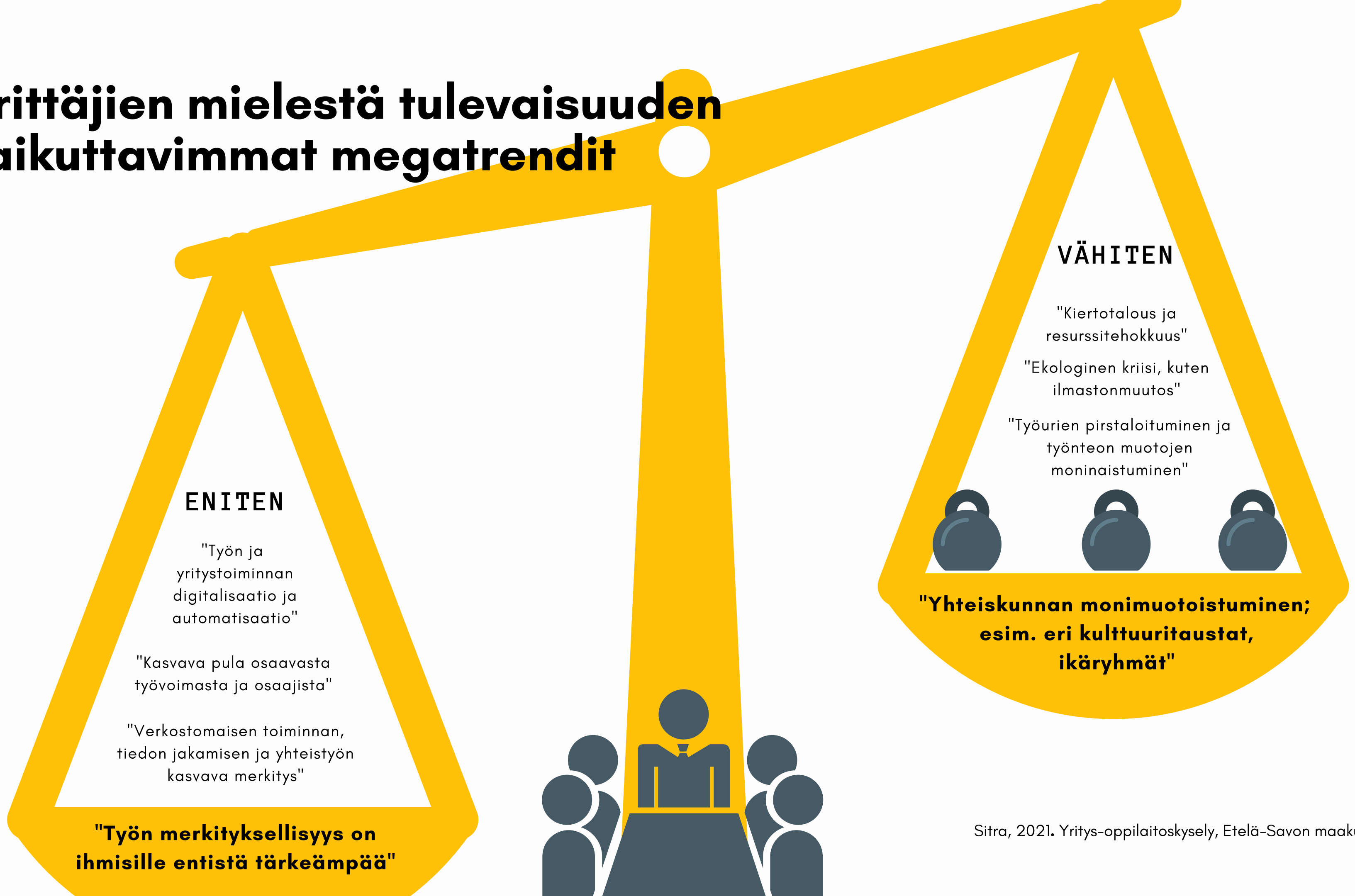
Monikulttuuriset
taidot

Resilienssi
Kokonaisuuden
hallinta
Asiakaslähtöisyys

Resilienssi
Luovuus
Osaaminen

Etelä-Savon ELY-keskus, 2020. Tiivistelmä Etelä-Savoa koskevasta jatkuvan oppimisen suunnitelmasta.
E-Savo ennakoij, 2021. Yleiskatsaus.
Opetus- ja kulttuuriministeriö, 2019. Jatkuvan oppimisen uudistus.
Opetushallitus, Osaaminen 2035-raportti.
Sitra, 2021. Tulevaisuusbarometri.
Tilastokeskus, 2019. Väestön koulutusrakenne..

Yrittäjien mielestä tulevaisuuden vaikuttavimmat megatrendit

"Eteläsavolaiset haluavat seuraavan 10 vuoden aikana lisää työpaikkoja ja säilyttää hyvinvointivaltion. Keskimääräistä tärkeämpänä pidetään myös maakunnan elinvoimaisuuden kasvattamista."

Sitra, Tulevaisuusbarometri, Etelä-Savon maakuntaraportti

Elinkeinot, työvoima ja elinvoima

Yrittäjien osuus on maan toiseksi korkein!

2/3

työskentelee
palvelualoilla

2300

maatilaa

↑ tilakoko kasvaa

↓ tilojen määrä laskee

6000

työpaikkaa
vähentynyt

vuosien 2008-2018
välillä eri toimialoilta

monipuolinen
elinkeino-
rakenne

luontaisesti
resilientti

Maaliskuussa 2021
työttömien määrä laski

4%

vrs. vuosi 2020

Nuoria työttömiä 9% vähemmän.

Pitkäaikaistyöttämien määrä nousi.

Matkailun osuus BKT:sta
suurempi kuin keskimäärin Suomessa.

Metsien taloudellinen merkitys suuri.
Suomen suurimmat kantotulot.

Luomutilojen osuus kaikista tiloista
kasvussa ja suurempi kuin maassa
keskimäärin.

Etelä-Savon työvoimatarpeen nykytila maaliskuussa 2021

9

TEKIJÖISTÄ NIUKKUUTTA

- Sosiaali- ja terveyspalveluala
- Lääkärit
- Puheterapeutit
- Psykologit
- Lastentarhanopettajat
- Sosiaalityöntekijät
- Betonirakentajat
- Raudoittajat
- Hitsaajat
- Toimisto- ja laitossiivoajat
- Rakennusinsinöörit
- Koneenasettajat ja koneistajat

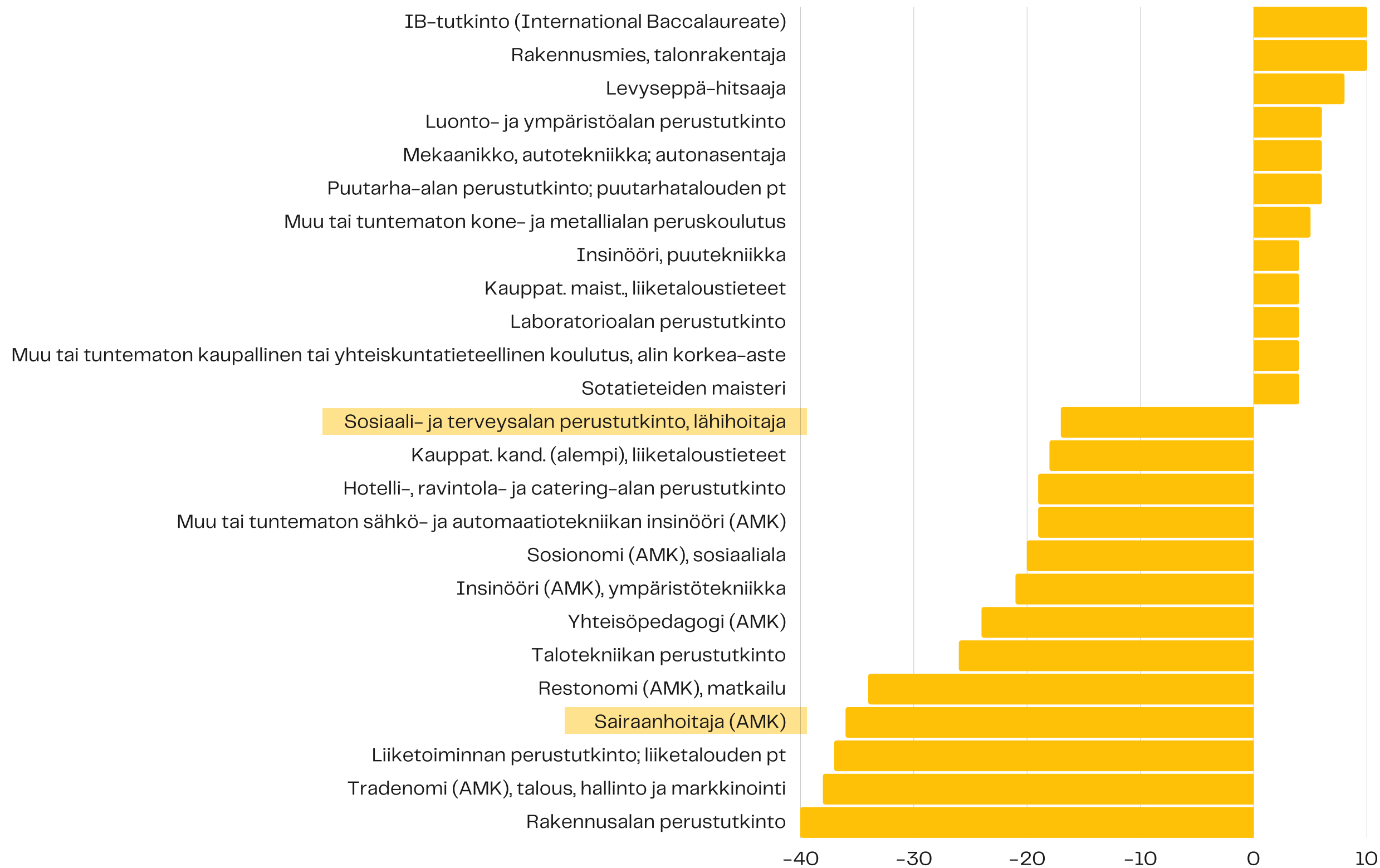

LIIKAA TARJONTAA

- Rakennussähköasentajat
- Myyjät
- Rakennusalan avustavat työntekijät
- Kirvesmiehet
- Rakennuspuusepät
- Toimistotyöntekijät
- Tieto- ja viestintäteknologian asentajat/korjaajat

Tutkinnot, joista on eniten nettomuuttoa Etelä-Savosta.

10

Rajaus:
vähintään neljä,
tappio -559. Luvuista
vähennetty lukio- ja
peruskoulutaustaiset.

"Vuonna 2030 --- koulutuksen järjestäjien yhteistyö on maakunnassa vahvaa ja oppijoiden siirtyminen koulutusasteiden sekä oppilaitosten ja työelämän välillä on tehty helpoksi ja sujuvaksi. "

Etelä-Savon maakunnan osaamisstrategia

Etelä-Savon oppilaitokset 2021

Pieksämäen lukio
Pieksämäen seutuopisto
(kansalaisopisto)
Diakonia-ammattikorkeakoulu
Ammattiopisto Esedu
Spesia
Seurakuntaopisto
Jokilaaksojen koulutuskuntayhtymä JEDU

Kangasniemen lukio

Mikkelin yliopistokeskus, LUT-yliopisto,
Aalto-Yliopisto, Helsingin yliopisto
Mikkelin kesäyliopisto
Xamk
Suomen Nuoriso-opisto
ESEDU
Ammattiopisto Spesia
Mikkelin kaupungin liikelaitos Otavia
Mikkelin kansalaisopisto
Mikkelin lukio
Mikkelin etä- ja aikuislukio

Mäntyharjun lukio
Mäntyharjun kansalaisopisto

Rantasalmen lukio

Juvan lukio

Savonlinnan kesäyliopisto
Xamk
Spesia
Ammattiopisto Samiedu
Tanhuvaaran urheiluopisto
Savonlinnan lyseon lukio
Savonlinnan taidelukio
Savonlinnan aikuislukio
Linnalan Settlementti ja opisto
(kansalaisopisto)
Savonlinnan kristillinen opisto

Itä-Karjalan kansanopisto

Sulkavan lukio
Järvi-Saimaan kansalaisopisto
Jokilaaksojen
koulutuskuntayhtymä JEDU

Puumalan kansalaisopisto

Millä aloilla koulutusta tarjotaan?

13

AMMATILLINEN KOULUTUS

Kauppa, hallinto ja oikeustieteet,
Humanistiset ja taidealat,
Tietojenkäsittely ja tietoliikenne
(ICT), Maa- ja metsätalousalat,
Tekniikan alat, Terveys- ja
hyvinvointialat, Luonnontieteet

**Tarjolla lähes kaikkia ammatillisen
koulutuksen aloja** (ei välttämättä tutkintoja
eikä osaamisaloja). Koulutusalarajonnasta
puuttuu ainoastaan kielet, informaatio- ja
viestintäala sekä kasvatustieteiden koulutus (ei
koske erikoisammattitutkintoja)

3v.ammatillisesta koulutuksesta valmistumisen
jälkeen **työllistytään usein Etelä-Savoon** tai
Uudellemaalle.

AMMATTIKORKEA- KOULUOPETUS

Palvelualat, Terveys- ja
hyvinvointialat, Kauppa, hallinto
ja oikeustieteet,
Tietojenkäsittely ja
tietoliikenne, Tekniikan alat,
Maa- ja metsätalousalat

Ammatilliseen koulutukseen verrat-
tuna ammattikorkeakouluopetuksen
tarjonnasta **puuttuvat Humanistiset ja
taidealat, sekä luonnontieteet.**

YLIOPISTO- KOULUTUS

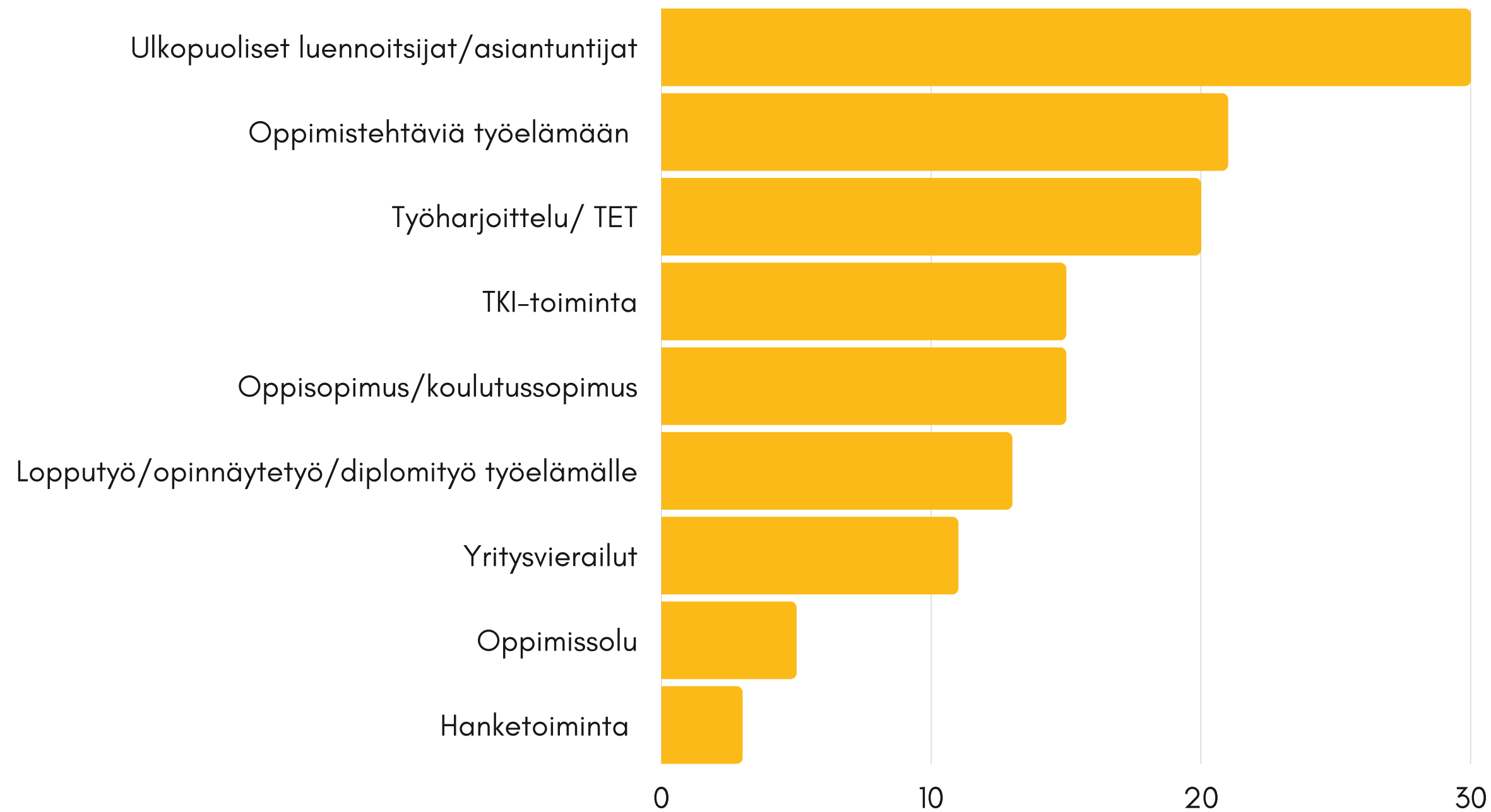
Kauppatieteet,
Avoin yliopisto -opinnot

Avoimen yliopiston tarjonta:

- Humanistiset tieteet
- Hoitotiede
- Kasvatustieteet
- Kauppatieteet
- Lääketiede
- Oikeustiede
- Psykologia
- Taiteet
- Tekniikka
- Terveystieteet
- Tietojenkäsittelytiede
- Yhteiskuntatieteet
- Viestintätiede
- Monitieteiset opintokokonaisuudet

Millaista työelämäyhteistyötä oppilaitoksissa tehdään?

14

Vapaa kenttä:

- Yrittäjyyskasvatustoimintaa
- Valinnainen tet-kurssi teemaopintona
- Työelämälle räätälöidyt lyhyt- ja korttikoulutukset, osaamisen kehittämiseen liittyvät työpaikka-kohtaiset koulutusratkaisut
- Oppiminen työpaikalla, ei tarvitse tulla oppilaitokseemme ollenkaan
- Tilauskoulutuksia suoraan yrityksen tarpeisiin räätälöitynä

Oppimissolut Etelä-Savossa 2021

Koulutusporttihankeessa kartoitetaan työssä oppimisen toimintamalleja ja kehitetään tarvelähtöisiä oppimissoluja yrityksiin.

Mikä on oppimissolu?

- Ammatilliseen koulutukseen kuuluu työelämässä tapahtuva oppiminen, jota on yleisesti ottaen noin 20 - 40 % koulutusajasta
- Oppimissolu työpaikalla on työpaikan ja oppilaitoksen yhdessä suunniteltu oppimisympäristö, jossa opiskelijat oppivat asioita työelämässä tapahtuvassa oppimisessa yrityksessä
- **Oppimissolu on yleensä tietty työpiste / työtehtävä, johon yritys tarvitsee uusia työntekijöitä nyt ja tulevaisuudessa**
- Oppimissolu -käsitteen voi ymmärtää myös yleisesti suunniteltuna täsmäkoulutuksena uusien työntekijöiden hankintaan yrityksessä

Oppimissolut Etelä-Savossa 2021

16

Seurakuntaopiston työelämän oppimissolut

- **Vaalijalan osaamis- ja kehittämiskeskus**
- **Pieksämäen kaupunki** (nuorisotila / kotihoito / Hiekanpään palvelukoti)
- **Sylvin Syli - päiväkot**
- **MLL perheiden talo**
- **Hoivakehitys Oy**
- **Valona vanhuspalvelut**
- **Attendo Oy**

Oppimissoluissa opiskelee sosiaali ja terveysalan, puhtaus- ja kiinteistöpalvelualan ja kasvatusta ja ohjausalan opiskelijoita.

Etelä-Savon ammattiopiston työelämän oppimissolut

- **Casemet Oy** (ohutlevyhitsaus / CNC-särmäys)
- **Veisto Oy** (koneistuksen oppimissolut)
- **ESSOTE**
- Oppimissoluissa opiskelee mm. kone- ja metallialan, sähköalan ja sosiaali- ja terveysalan opiskelijoita

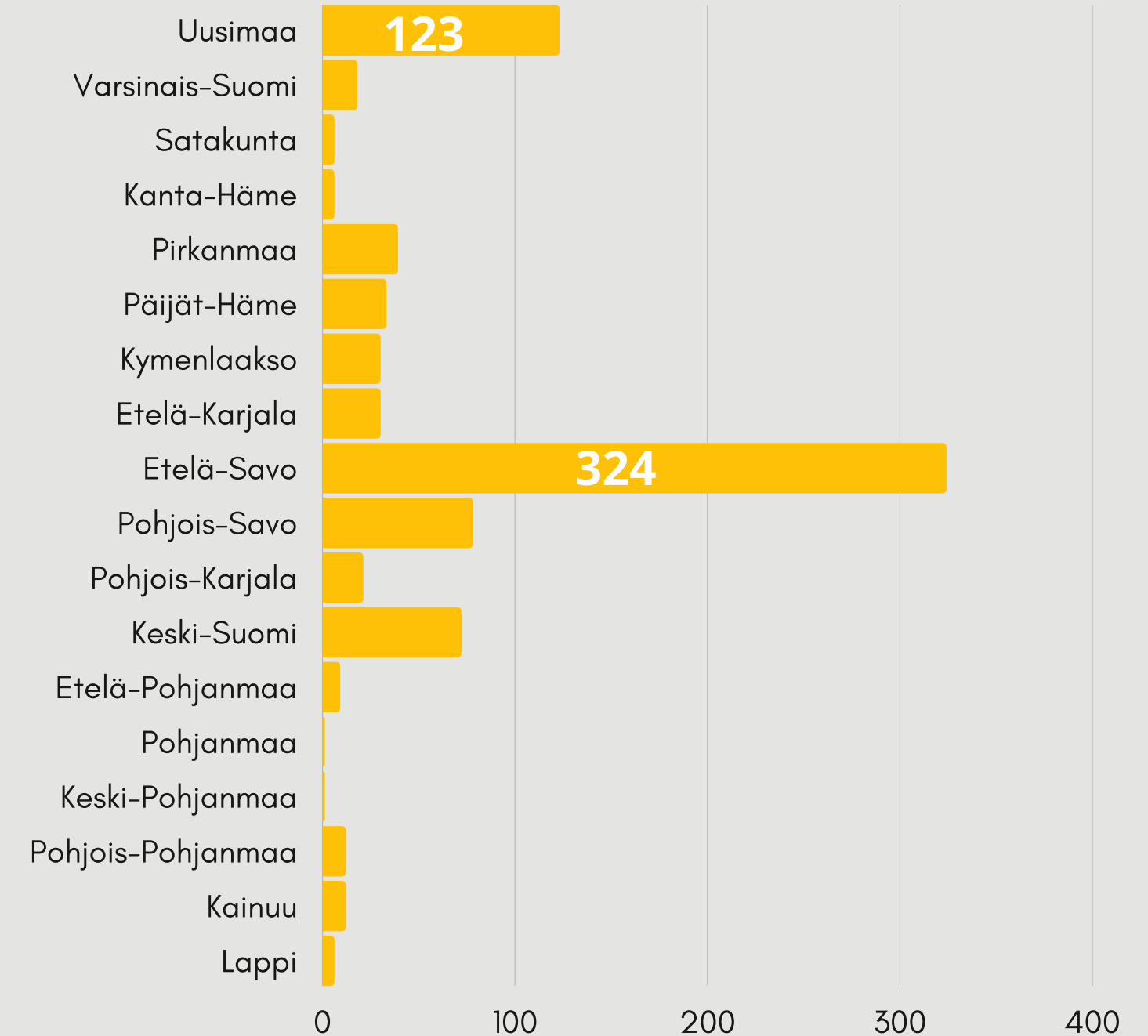
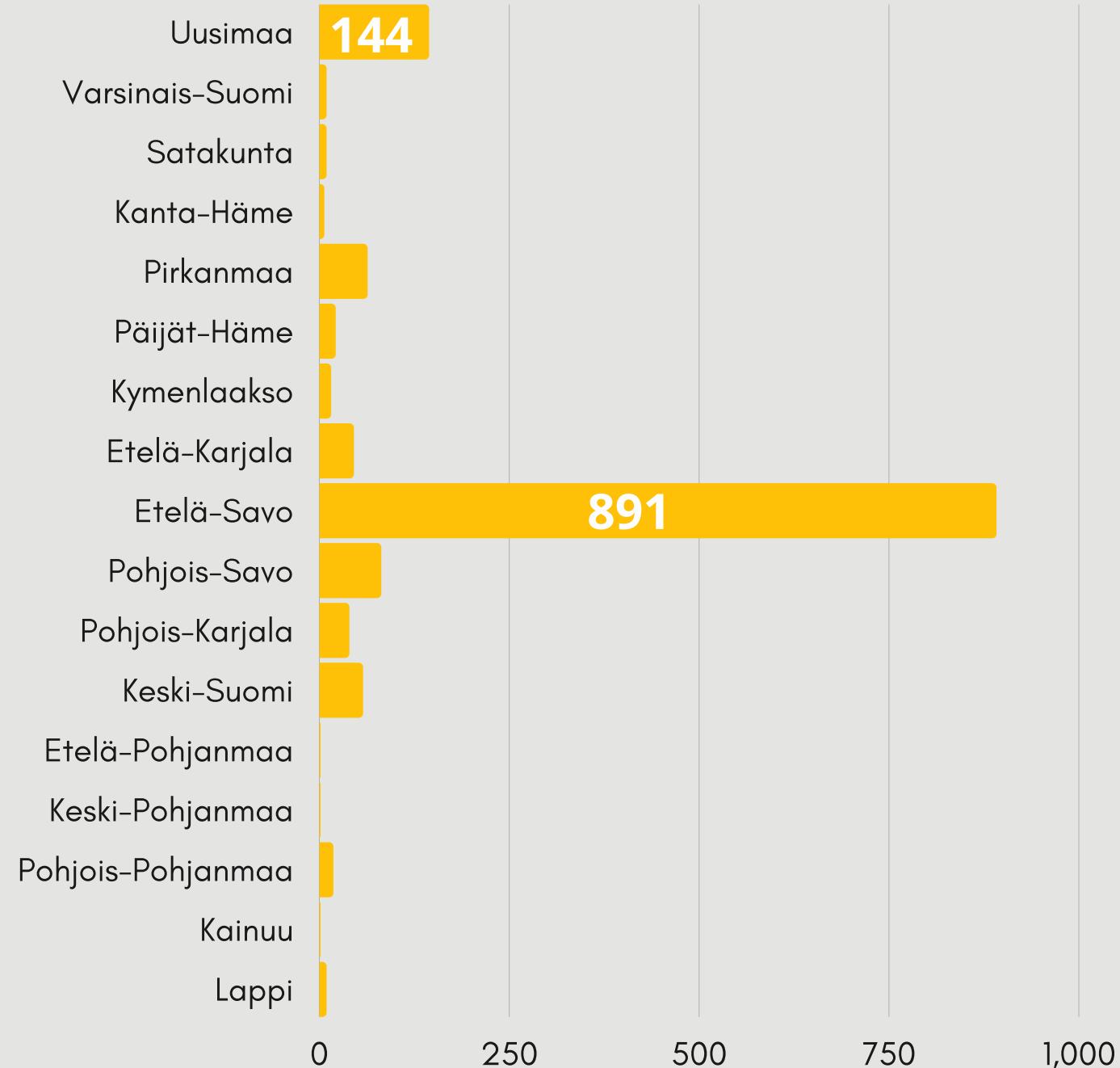
Samiedun työelämän oppimissolut

- **XAMK / SOSTER**
(yhteisharjoittelumoduulit)
- **Andrzt Savonlinna Works Oy**
(koneistus, robottihitsaus ja hitsauspätevyyspaikka)
- **SEW Oy**
(koneistus ja särmäys)
- **Punkaharjun Kilpi Oy**
(CNC-koneistus)
- **Norelco Oy**
(kojeistusasennus -solu)
- **Savonlinnan kaupungin nuorisoverstas**
(metallityöt)
- **Savonlinnan oopperajuhlat**
(lavasteet / tarpeisto)
- **Savonlinnan teatteri**
(lavasteet)
- Oppimissoluissa opiskelee seuraavien toimialojen opiskelijoita mm. Teknologia- ja kuljetusala / Kulttuuri- ja metsäala ja sosiaali- ja terveysala

Etelä-Savosta valmistuneet työllistyvät usein Etelä-Savoon. 17

Etelä-Savosta ammatillisesta koulutuksesta valmistuneiden alueellinen työllistyminen, 3v. kuluttua valmistumisesta (tilastovuosi 2018), yhteensä 1416.

Ammattikorkeakoulusta valmistuneiden alueellinen työllistyminen 3v. opintojen jälkeen (tilastovuosi 2018), yhteensä 828.

"2030 Etelä-Savo profiloituu entistä vahvemmin koulutusmahdollisuuksien maakuntana. Maakunnan koulutustoimijat tekevät vahvaa viestinnällistä yhteistyötä ja ovat luoneet yhteisen brändin maakunnan koulutustoimijoiden ja koulutusmahdollisuuksien näkyväksi tekemiseksi sekä alueen veto- ja pitovoiman lisäämiseksi."

Etelä-Savon maakunnan osaamisstrategia

Koulutuksen vahvuudet Etelä-Savossa

Vapaa kenttä:

- Erikoistuminen
- Kehittyvä keskusteluyhteys oppilaitosten kesken
- Ketterän kokoinen toimijaverkosto

Millainen Etelä-Savo on opiskelumaakuntana?

Mahdollisuus opiskella miltei kaikilla aloilla

Erilaiset lyhyet kurssit tarjoavat mahdollisuuden osaamisen päivittämiseen ja tutkintoja voi tehdä laajasti kaikilla kouluasteilla.

Isojen klustereiden kehittäminen tuo elinvoimaa alueelle

Kehittämisalustat Ecosairila, Memory Campus, Kalevankangas, Kuitulaboratorio, Luken kasvullisen lisäyksen laboratorio, Ekoneum Ry ja Mikpolis.

Elämä helppoa ja arki sujuvaa

Pienien kuntien joustavuus, lyhyet välimatkat

Kaikki palvelut lähellä, "mökkeile kotona", hyvät kulkuyhteydet ja sijainti isojen valtateiden risteyksessä.

Metsässä liikkuminen lieventää stressiä ja tukee hyvinvointia

Luonnossa löytyvät mahdollisuudet myös liittyen ruokaan, matkailuun ja yrittämiseen.

"Tulevaisuudessa koulutuspolut
rakennetaan yksilöllisesti ja niistä
viestitään asiakaslähtöisesti."

Mitä Etelä-Savon koulutuksen kohderyhmät ovat?

22

Paluumuuttajat

Unelmien
ammattia
etsivät

**Työtehtävän
katoamisen vuoksi
uuteen ammattiin
kouluttautuvat**

Toimialan
haastavien
työllistymis-
näkömien vuoksi
työtä vaihtavat

**Nykyistä
työtehtävänsä
päivittävät**

Harrastuksenaan
opiskelevat

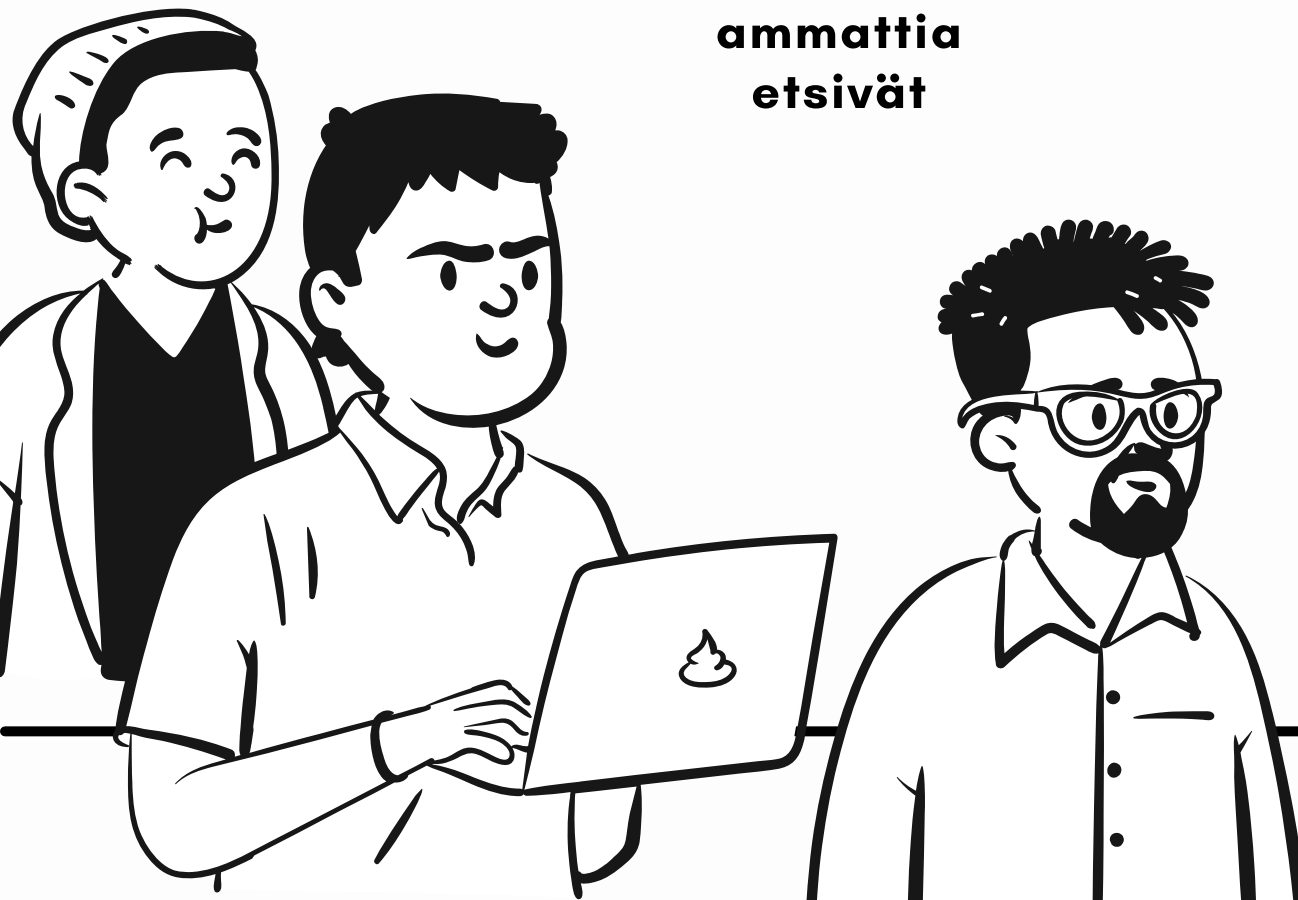
Ammattipätevyyteen
opiskelevat

Työnantajan
tukemassa
koulutuksessa
opiskelevat

**Ensimmäistä
tutkintoaan
suorittavat**

Työvoiman
ulkopuolella
pidempään olleet

Opiskelijaprofiilit kokoavat ymmärrystä

Kohderyhmien välillä koulutuksen tavoitteet vaihtelevat. Vastaavasti esimerkiksi viestinnän ja päätöksenteon tavat sekä toiveet ohjaukselle voivat olla kohderyhmiä läpileikkaavia tarpeita. Näitä yhdistäviä tekijöitä ymmärtämällä voidaan kehitystyötä suunnata resurssiviisaasti. Ymmärryksen avuksi on muodostettu 3 profiilia työpajojen, haastattelujen ja kyselyn perusteella sekä aiempia tutkimuksia hyödyntäen. Profiilien sisältöjen painatukset vaihtelevat koulutusasteittain, mutta pääpiirteet ovat yhteisiä.

Määrätietoinen

Tunnollinen

Ajelehtija

itseohjautuva
aktiivi

ala edellä etenevä

varmisteleva
ryhmytyjä

hetkessä elävä

kriittinen epäilijä

alisuorittaja

esteitä ylittävä

pudokas

Etelä-Savon opiskelijaprofiileista on saatavilla erillinen koonti, jossa kerrotaan esimerkiksi koulutusasteiden eroista enemmän.

Opiskelijoiden vastauksia koulutusvalintoihin liittyen

24

34% haluaa suunnitella ja valita itse

33% haluaa valita valmiista vaihtoehtoista

19% tarvitsee apua valintojen tekemiseen

Muutamit vastaajat (yht 6,5%) kokivat haasteita, koska halusivat valita kaikki vaihtoehdot.

Toisen asteen opiskelijoista 19% vastasi, että valitsee ne vaihtoehdot, jotka ovat pakollisia.

Koulutuspaikan valintaan vaikuttaneet tekijät:

- 1 kiinnostava ala
- 2 koulutus vastaa osaamistarpeeseen
- 3 oppilaitoksen hyvä maine

Toisen asteen opiskelijoiden parissa korostui myös *"minulle kerrottiin tästä"* -vaihtoehto sekä oppilaitoksen sijainnin tai kaverien valintojen perusteella tehdyt valinnat.

Opiskelijoiden tarpeita ja toiveita koulutuspoluille

25

Menestyksen ilmapiiri

Draivi ja imu: ryhmä vie mukanaan ja kantaa heikompiakin. Tavoitteiden asettaminen ja opiskelutahdin ylläpito lisää motivaatiota.

Koulutuspolkujen pitää selkeästi viestiä, että kouluttautuminen on innostavaa ja se kannattaa.

Jatkokoulutus esille

Jatkokoulutusmahdollisuuksista kerrottava ajoissa, jotta voi alkaa suunnitella tulevaa, vaikkei valinnat olisikaan vielä ajankohtaisia.

Koulutuspolkujen pitää avata vaihtoehtoja ja näkymiä erilaisiin tulevaisuuksiin.

Selkeä kuva

Selkeä kokonaiskuva lisää motivaatiota.

Koulutuspolkujen tulee viestiä siitä, mitä koulutus sisältää ja mitä sillä tavoitellaan. Toisaalta olisi tuotava esiin se, että samaan lopputulokseen voi päätyä eri reittejä.

Joustavat opinnot

Henkilökohtaisen etenemistahdin huomioivat opinnot. Tukea ja ohjausta tarvitaan myös opintoja nopeutettaessa!

Koulutuspolut avaavat reittejä etenemiselle.

Työelämä ja konkretia

Työelämälähtöiset perustelut koulutukselle osaksi opintojen arkea.

Koulutuspolut johtavat työelämään ja työelämä on osa koulutuspolkuja.

Tukea ryhmäytymiseen

Vertaiset ovat merkityksellisiä koulutusvalintoja tehtäessä ja edelleen opintoja suoritettaessa. Oppilaitoksilta toivotaan matalan kynnyksen tukea ryhmäytymiseen ei vain ryhmäkohtaisesti vaan myös laajemminkin.

Alumnien koulutuspolut kiinnostavat.

Tiedonkeruumenetelmät & lähteet

Alkukartoitus on osa Koulutusportti-hankkeen palvelumuotoiluprosessia.

26

TYÖPAJAT

Etelä-Savon koulutusbrändi,
Oppilaitosten vahvuudet,
Koulutuspolut,
Digitaalisuus,
Opiskelijapolut,
Maakuntastrategian kärjet
koulutuskoulutuspoluissa,
Focusryhmät,
TE-palvelut,
Saavutettavuus,
Ennakointi

HAASTATTELUT

TE-palvelut,
fokusryhmät (opiskelijat ja
opiskelijaksi aikovat),
jatkuvan oppimisen
asiantuntijat,
koulutusasiantuntijat,
opetushenkilökunta

KYSELYT

Opiskelijakyselyt,
Koulutuspolut-kysely Etelä-
Savon koulutustoimijoille,
eDelphi-kysely
koulutustoimijoille

LÄHTEET:

Etelä-Savon ELY-keskus, 2021. Ammattibarometri.
Etelä-Savon ELY-keskus, 2021. Työllisyyskatsaus maaliskuu 2021.
Etelä-Savon ELY-keskus, 2020. Tiivistelmä Etelä-Savo koskevasta jatkuvan oppimisen suunnitelmasta.
Etelä-Savo ennakoi, 2021. Yleiskatsaus.
Etelä-Savon maakuntaliitto, 2021. Koulutustoimijoiden foorumi.
Opetushallinnon tilastopalvelu Vipunen, 2021.
Opetushallitus, 2019. Osaaminen 2035 -raportti.
Opetus- ja kulttuuriministeriö, 2019. Jatkuvan oppimisen uudistus.
Sitra, 2021. Osaamisen aika - Nelikenttä, Etelä-Savo.
Sitra, 2021. Tulevaisuusbarometri. Etelä-Savon maakuntaraportti.
Sitra, 2021. Yritys-oppilaitoskysely. Etelä-Savon alueraportti.
Sitra, 2020. Mille väestölle?
Tilastokeskus, 2019. Väestön koulutus rakenne.
Työterveyslaitos, 2020. Hyvinvointia työstä 2030 - Suomalaisen työelämän uusi suunta.

Opiskelijaprofiileissa käytetyt lähteet:

Hirsjärvi & Pesonen, 2017. Nettilukiolaisen monet kasvot.
Lahtinen, 2019. Yksilöllisten opintopolkujen kehittäminen palvelumuotoilun keinoin Etelä-Savon ammattiopiston liiketoiminnan perustutkinnossa.
Kuurila, 2014. Urasuunnittelu ja uraohjaus ammattikorkeakoulussa.
Taimela & Viljakainen, 2020. Tutustu Xamkin opiskelijaprofiileihin.
Viljakainen, 2019. Osaavan työvoiman varmistaminen Kymenlaaksossa: Millenniaali-työnhakijan näkökulma esiin palvelumuotoilun keinoin.